

søge at udvikle Skolevæsenet paa Landet, saaledes som Forholdene nærmest vilde vise hen paa, at man kan ordne dem. Jeg for min Part maa, naar jeg skal udtale en Heling til en af disse Meninger, helde meest til den sidste. Jeg vilde ønske, at vi vare aldeles af med alle de saakaldte Bondehøjskoler, fordi vort Skolevæsen var saaledes ordnet, at de derved bleve overflødige, og at vi istedetfor disse Bondehøjskoler i deres nuværende Væsen fik virkelige Landbohøjskoler, der kunde erstatte, hvad der mange Steder savnes, men det skulde være Landbohøjskoler, der ikke stode der som isolerede, enkelte Skoler, med Skolebænke og Skolestue, men stode i Forbindelse med et Jordtilliggende og kunde være af den Væsenhed, at man ikke ved dem fremkaldte, hvad der just er anført som en af Hovedbanerne mod de nuværende Bondehøjskoler, nemlig, at de vedkommende unge Mennesker tabe Lusten til Arbejde, naar de komme der. Men det er ganske naturligt, at de gjøre det, thi hvad bestille de der? De faae for det Meste kun Erstatning for, hvad de burde have, naar de komme dertil, og hvad de egentlig skulde faae der, kan derfor kun blive dem tildeel i en tarvelig Maalestok, og hele Arbeidet bliver derfor for dem alt andet end tiltrækkende; det bliver meget ofte et Slib, svarende til, hvad vi finde paa Skolebænkene i Realskolerne, hvor de unge Mennesker ganske vist maae underkaste sig endeel Besvær og Arbejde, der dog er en uundgaaelig Betingelse og Nødvendighed, naar de senere ville komme videre frem. I det Hele taget er det en Nødvendighed, at Landbefolkningen ifølge de Udviklingsforhold, der ligge for os, have en let Afgang til at stille sig paa lige Fod i sin Udvikling med alle de andre Stænder, og det er væsentlig Mangelen herpaa, hvorunder vi i dette Dieblit sukke. Jeg er overbevist om, at naar vi opnaae dette i en mere tilfredsstillende Grad, vil en heel Deel af den Misnøie og Mistillid, samt det uheldige og beklagelige Forhold, som nu mange Gange gjør sig gjældende mellem Landbefolkningen og de andre Stænder, svinde bort; thi naar man fra begge Sider erkjender, at der er det fornødne Forraad, ikke blot af praktisk Kjendskab, men ogsaa af theoretisk Dygtighed tilstede, vil dette For-

hold ubjevne sig paa en ganske anden Maade end hidtil. Det vil for mig stille sig som en Vei, paa hvilken man temmelig let kan opnaae at komme ind, men Betingelsen derfor er, at man opgiver den Vei, som man i dette Dieblit er inde paa, og gjør Skolevæsenet til en Communalsag, en fri Communalsag. Jeg er overbevist om, at hos dem, der virkelig føle varmt, er Interessen for Skolevæsenet i Communerne saalevende og saa stærk, at den vil gjøre sig gjældende med Hensyn til de fornødne Forandringer og Fremskridt, uden at man behøver at have det Apparat af Embedsmænd, lønne Embedsmænd, og de vidtløftige Apparater, der sandelig ved mange Leiligheder lægge flere Vanskeligheder veien for Sagens Fremme, end de fremme den. Det er i mine Tanker en ganske væsentlig Mangel ved vort overordnede Skolevæsen, at man hænger fast i et Apparat i dette Dieblit, nemlig i den omordnede Amtsskoledirection og de nyordnede Skoleraad, der, naar de komme sammen, ere i høi Grad uebhjælpomme, og det er naturligt, at de ere uebhjælpomme ifølge deres Organisation. Den, der har havt Sæde i Amtsrådet og har deeltaget i sliche Forhandlinger, vil kjende af Erfaring, at Amtsskoledirectionen og Amtsskoleraadet meget hyppig staae tvivlsomme over for hinanden ved Afstemningen og næsten ikke vide, hvorledes de skulle stemme, og hvorledes de høre sammen i de foreliggende Sager. Det er bekjendt, at Amtsskoleraadet egentlig er Repræsentation for det finantzielle Væsen ligeoverfor Amtsskoledirectionen, men Amtsskoleraadet er sammensat af saa forskjellige Elementer, af Amtsrådsmedlemmer, Rådmandsfolk, og endelig af Medlemmer af Amtsrådet, som tillige ere Medlemmer af Amtsskoledirectionen, samt to, tre, fire Provster og en Formand. Ved saadan Sammensætning ligger det nær, at Forholdet bliver uklart, og jeg har oplevet, at der i et Amtsskoleraad har været Spørgsmaal om, hvem der havde Ret til at stemme, om de Medlemmer af Amtsskoledirectionen, som ikke havde Sæde i Amtsskoleraadet, havde Lov til at stemme med o. s. v.; dertil kommer, at Bestyrelsen af Skolevæsenet, den gamle Skoledirection, endskiøndt Skoledirectionen for hvert Herred nu er forsynet